

กระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ
ของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวมในจังหวัดเชียงใหม่*
SUPERVISORY PROCESS IN SPECIAL EDUCATION
AT INCLUSIVE MODEL SCHOOLS IN CHIANG MAI PROVINCE

ภัตตินันท์ สายนาคร

Pattinan Sainark

รัชนิกร ทองสุขดี

Ratchaneekorn Tongsookdee

สร้อยสุตา วิทยาการ

Soisuda Vittayakorn

พิกุล เลียวสิริพงศ์

Pikul Leosiripong

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University, Thailand

E-mail: sovasi33211@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพ อุปสรรค และข้อเสนอแนะในกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวมในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูการศึกษาพิเศษ รวมทั้งสิ้น 87 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม และ 2) แบบสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสนทนากลุ่ม ได้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และได้นำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวม โดยภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับมาก ส่วนใหญ่ศึกษานิเทศก์มีการปฏิบัติในระดับน้อย ใน 2 ขั้นตอน คือ 1.1) การวางแผนการดำเนินงาน และ 1.2) การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและเผยแพร่ ส่วนผู้อำนวยการโรงเรียน มีระดับการปฏิบัติในระดับน้อย 1 ขั้นตอน คือ การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและเผยแพร่ และในส่วนของครูการศึกษาพิเศษ มีการปฏิบัติในระดับมากทุกขั้นตอน 2) อุปสรรคในกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษของศึกษานิเทศก์ อยู่ใน

* Received 8 September 2022; Revised 23 September 2022; Accepted 26 September 2022

ระดับมาก ส่วนผู้อำนวยการโรงเรียนและครูการศึกษาพิเศษ อยู่ในระดับปานกลาง
3) ข้อเสนอแนะในกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ ในส่วนผู้อำนวยการโรงเรียน ควรเน้นการพัฒนาที่ผู้เรียนโดยตรงผ่านครูการศึกษาพิเศษ และในส่วนศึกษานิเทศก์ ต้องทำความเข้าใจและควรทำงานร่วมกันทุกภาคส่วน อีกทั้งครูการศึกษาพิเศษมีความต้องการรับการนิเทศจากหน่วยงานภายนอกเพื่อมาแนะแนวทางการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง เพื่อให้ครูนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

คำสำคัญ: กระบวนการนิเทศ, การศึกษาพิเศษ, โรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวม, จังหวัดเชียงใหม่

Abstract

The objectives of this research article were to examine the state of special education supervising processes, barriers and describe suggestions for special education supervising processes in Chiang Mai inclusive model schools. The research methodology was the mixed methods research. Study participants were 87 in total including supervisors, school directors, and special education teachers, all were chosen by purposive Sampling. Research tools used included 1) a questionnaire and 2) focus group. Analyzed research data was reported using frequencies, percentages, mean, standard deviation and content analysis. The general findings of the study research showed that: 1) the state of all five special education, the study found that supervising processes was complied with at a high rate. The supervisors rate were mostly at low level on two areas which were 1) operational planning procedures and 2) implementation of recommendations from evaluation and publicized results. The school directors rated the action taken on the area of implementation of recommendations from evaluation and publicized results at low level and the special education teachers rated all the actions taken at high level; 2) barriers to adherence of prescribed processes in special education supervision, the results revealed that the supervisors were rated at high level with the directors and special education teachers rate that were both in moderate level; 3) suggestions for special education supervising processes, the results showed that the directors should emphasize development directly to students with special needs through special education teachers. Supervisors should be comprehensive and collaborative in all sectors of working. In addition, teachers preferred to be supervised by external agencies or experts

to give advice on accurate operation, then the teachers could apply and adjust knowledge acquired from supervising process for development so that each individual student with special needs gained the maximum benefit possible

Keywords: Special Education, Inclusive Model Schools, Supervision, Chiang Mai Province

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 10 วรรค 2 ได้กำหนดการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือมีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส โดยให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2545) นอกจากนี้พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ พ.ศ. 2551 กล่าวว่าคนพิการมีสิทธิได้รับสิทธิทางการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาและเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษาโดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคล ซึ่งการศึกษาที่ได้รับต้องมีมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล และในมาตราที่ 19 ได้กำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการเรียนร่วม การนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพตามที่กฎหมายกำหนด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในรูปแบบการเรียนร่วมและเรียนรวม และในปี พ.ศ. 2547 ได้คัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการแกนนำจัดการเรียนร่วมครอบคลุมทุกอำเภอ ๑ ละ ไม่น้อยกว่า 2 โรงเรียน โดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) และบริหารจัดการทั้งระบบโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) เพื่อเพิ่มโอกาสให้นักเรียนพิการทุกคนได้เข้าเรียนและเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงานการจัดการเรียนรวมของโรงเรียนทั่วไปที่จัดการเรียนร่วม โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมซึ่งต่อมาพัฒนาเป็นโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวม และโรงเรียนที่มีห้องเรียนคู่ขนานสำหรับบุคคลออทิสติกเพื่อให้การจัดการศึกษาเรียนร่วมและเรียนรวมเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560); (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ดังนั้น

จึงอาจกล่าวได้ว่า การนิเทศเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ในทุกระดับ โดยจัดให้มีระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาเชิง บูรณาการและจัดให้มีศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษารวมถึงการศึกษาพิเศษในการ ติดตาม ช่วยเหลือ และสนับสนุนให้สถานดำเนินการจัดการศึกษาพิเศษได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) ทั้งนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ยัง กำหนดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโดยให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดทำ การประเมินตนเองทุกปี นอกจากนี้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ) ยังจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกอย่างน้อยทุกห้าปี จะเห็นได้ว่าระบบ การนิเทศการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งการประกันคุณภาพเป็น การรับรองว่า ผู้เรียนทุกคนรวมถึงผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษได้รับการจัดการศึกษาอย่างมี คุณภาพตรงตามมาตรฐานที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

การศึกษาพิเศษของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวม ยังพบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการ นิเทศครูการศึกษาพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่ คือ 1) ครูขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศ และมีทัศนคติในเชิงลบต่อศึกษานิเทศก์ 2) ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจและขาดความ ต่อเนื่องในการนิเทศ 3) โรงเรียนมีภาระงานมากขาดการจัดระบบสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน และ 4) ศึกษานิเทศก์มานิเทศไม่ต่อเนื่องและไม่มีแบบแผนในการนิเทศ 5) ศึกษานิเทศก์มี จำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนโรงเรียนที่ต้องรับผิดชอบ ทำให้การช่วยเหลือครูจึงทำได้ไม่ เต็มที่อีกทั้งบางพื้นที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร มีข้อจำกัดในการเดินทาง และเมื่อพิจารณาใน รายละเอียดทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ข้างต้นพบว่า การนิเทศทั้งภาพรวมและ ทางการศึกษาพิเศษยังมีปัญหายู่มาก

ดังนั้น เพื่อยกระดับการศึกษาพิเศษ จึงทำให้สนใจที่จะศึกษาสภาพ อุปสรรคและ ข้อเสนอแนะในกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ โดยปรับใช้แนวทางการนิเทศทาง การศึกษาของ สจต อูทรานันท์ ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศการศึกษาไว้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวางแผนการนิเทศ ขั้นที่ 2 การให้ความรู้ในเรื่องที่จะต้องดำเนินการ ขั้นที่ 3 การ ขั้นที่ 4 การสร้างขวัญและกำลังใจ และขั้นที่ 5 การประเมินผลการนิเทศ หรือที่เรียกว่า PIDRE (สจต อูทรานันท์, 2530) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้อย่างแพร่หลายและมีงานวิจัยรองรับเห็นได้ จากคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ศึกษาและสรุปกระบวนการนิเทศโดยใช้วงจรของ เดมมิง (Circle Demming Cycle) ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการนิเทศการศึกษา โดยทั่วไปนิยมเรียกกันว่า P - D - C - A มีขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอนคือ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติงานตามแผน 3. การตรวจสอบและประเมินผล และ 4) การนำผลการประเมินมา ปรับปรุงแก้ไข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) ส่วน Harris ได้กำหนด

ขั้นตอนของกระบวนการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้ 1) ขั้นวางแผน 2) ขั้นการจัดโครงการ 3) ขั้นการนำเข้าสู่ การปฏิบัติ 4) ขั้นการควบคุม และ 5) ขั้นประเมินผล (Harris, B. M., 1975) นอกจากนี้ วชิรา เครือคำอ้าย ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรมีลักษณะสำคัญ 8 ประการ คือ 1) การสร้างพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) การกำหนดและจัดประเด็นปัญหา 3) การร่วมคิดวิเคราะห์เหตุของปัญหา 4) การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา 5) กำหนดจุดหมายหรือสถานะพื้นปัญหา 6) การร่วมคิด วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของการแก้ปัญหา 7) การจัดลำดับจุดหมายของสถานะพื้นปัญหา และ 8) การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาตามแนวทางที่ถูกต้อง (วชิรา เครือคำอ้าย, 2558) ซึ่งกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตรนี้มีผู้นำไปใช้ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศแบบร่วมพัฒนา มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผนการดำเนินงาน 2) การเสริมสร้างความรู้ในการปฏิบัติงาน 3) การปฏิบัติงานตามแผน 4) การประเมินผลการปฏิบัติงาน และ 5) การเผยแพร่ขยายผล เป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนการดำเนินการ 2) การปฏิบัติตามแผน 3) การให้ความรู้ในเรื่องที่ต้องดำเนินการ 4) การตรวจสอบและประเมินผล และ 5) การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและเผยแพร่ (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2557) เพื่อผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการนิเทศทางการศึกษาพิเศษช่วยยกระดับคุณภาพครูการศึกษาพิเศษและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพ อุปสรรคและข้อเสนอแนะในกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษในโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวมในจังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research)
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ จำนวน 6 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 27 คน และครูการศึกษาพิเศษที่จบสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ จำนวน 27 คน และครูที่ผ่านการอบรมหลักสูตรครูสอนการศึกษาพิเศษ จำนวน 27 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 - 6 เลือกแบบเจาะจง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวนรวม 87 คน การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ จำนวน 6 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวม จำนวน 14 คน และครูการศึกษาพิเศษ จำนวน 29 คน เพื่อเข้าร่วมสนทนากลุ่ม เลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มตัวอย่าง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 แบบ คือ

3.1.1 แบบสอบถามสภาพกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ
ของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวมในจังหวัดเชียงใหม่สำหรับศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการ
โรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวมและครูการศึกษาพิเศษ (คนละชุดกันตามบริบทของแต่ละกลุ่ม)

3.1.2 แบบสนทนากลุ่มอุปสรรคและข้อเสนอแนะในกระบวนการ
นิเทศทางการศึกษาพิเศษของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวมในจังหวัดเชียงใหม่สำหรับ
ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวมและครูการศึกษาพิเศษ (ใช้ชุด
เดียวกัน)

3.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 แบบสอบถามสภาพกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ
ของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวมในจังหวัดเชียงใหม่สำหรับศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการ
โรงเรียนและครูการศึกษาพิเศษ

3.2.1.1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี
ตำราบทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ

3.2.1.2 สร้างแบบสอบถาม(ฉบับร่าง) เป็นแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า 3 ระดับ แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบหาค่าความสอดคล้อง (Index of
Item - Objective Congruence หรือ IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ท่าน มีค่าดัชนีความ
สอดคล้องทั้ง 3 ชุด อยู่ระหว่าง 0.66 - 1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้ปรับคำถามเพื่อความ
สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และครอบคลุมยิ่งขึ้น รวมถึงปรับภาษาให้มีความเหมาะสมและ
ชัดเจน จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้เก็บ
รวบรวมข้อมูล

3.2.2 แบบสนทนากลุ่มอุปสรรคและข้อเสนอแนะในกระบวนการ
นิเทศทางการศึกษาพิเศษของโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวมในจังหวัดเชียงใหม่สำหรับ
ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูการศึกษาพิเศษ

3.2.2.1 ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี
ตำราบทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ

3.2.2.2 สร้างเครื่องมือ(ฉบับร่าง) ของศึกษานิเทศก์
ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูการศึกษาพิเศษ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบหาค่าความ
สอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence หรือ IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4
ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ มีค่าเท่ากับ 1.00 โดยผู้เชี่ยวชาญได้
เสนอแนะให้ปรับคำถามเพื่อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และครอบคลุมยิ่งขึ้น รวมถึงปรับ
ภาษาใหม่มีความเหมาะสม จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของ
ผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอน ดังนี้

4.1 เก็บรวบรวมข้อมูล ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ระหว่างเดือน สิงหาคม - พฤศจิกายน พ.ศ. 2564 โดยส่งแบบสอบถามไปทางไปรษณีย์พร้อมซองติดแสตมป์ เพื่อส่งกลับ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ จำนวน 6 ฉบับ ตอบกลับ 6 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100 ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 27 ฉบับ ตอบกลับ 14 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 51.85 และครูการศึกษาพิเศษ จำนวน 54 คน ตอบกลับ 29 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 53.69

4.2 การสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยแบ่งการสนทนากลุ่มเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ จำนวน 6 คน เข้าร่วมสนทนากลุ่มจริง 6 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ทำการเก็บ ข้อมูลในวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 27 คน เข้าร่วม สนทนากลุ่มจริง 5 คน คิดเป็นร้อยละ 18.51 ทำการเก็บข้อมูลในวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 และครูการศึกษาพิเศษ จำนวน 54 คน เข้าร่วมสนทนากลุ่มจริง 17 คน คิดเป็น ร้อยละ 31.48 ทำการเก็บข้อมูลในวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ.2565 ทำการสนทนากลุ่มผ่าน โปรแกรม ZOOM Meeting

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

5.1 แบบสอบถามรูปแบบการทำงานร่วมกันเป็นทีมนักสหวิชาชีพในการ ให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับบุคคลพิการซ้อนวิเคราะห์ โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 การสนทนากลุ่ม (Focus group) วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปความเรียง

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษของโรงเรียนต้นแบบ การเรียนรวมในจังหวัดเชียงใหม่ มีผลการวิจัย พบว่า

จากการศึกษาสภาพ อุปสรรค และข้อเสนอแนะในกระบวนการนิเทศทางการศึกษา พิเศษในโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถนำเสนอผลการวิจัย เป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. สภาพการนิเทศตามกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการนิเทศตามกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษทั้ง 5 ขั้นตอน ของศึกษานิเทศก์ (N = 6) ผู้อำนวยการโรงเรียน (N = 14) และครู (N = 29)

ขั้นตอน	ศึกษานิเทศก์		ผู้อำนวยการโรงเรียน		ครูการศึกษาพิเศษ	
	$\bar{X}$ (S.D.)	ระดับ ปฏิบัติ (แปลผล)	$\bar{X}$ (S.D.)	ระดับ ปฏิบัติ (แปลผล)	$\bar{X}$ (S.D.)	ระดับ ปฏิบัติ (แปลผล)
1 การวางแผนการดำเนินงาน	1.24 (0.59)	1 (น้อย)	1.39 (0.54)	2 (มาก)	1.46 (0.54)	2 (มาก)
2 การปฏิบัติตามแผน	1.86 (0.15)	2 (มาก)	1.69 (0.33)	2 (มาก)	1.64 (0.46)	2 (มาก)
3 การให้ความรู้ในเรื่องที่ต้องดำเนินการ	1.83 (0.27)	2 (มาก)	1.82 (0.37)	2 (มาก)	1.74 (0.44)	2 (มาก)
4 การตรวจสอบและประเมินผล	1.66 (0.45)	2 (มาก)	1.55 (0.49)	2 (มาก)	1.64 (0.48)	2 (มาก)
5 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและเผยแพร่	1.28 (0.44)	1 (น้อย)	1.31 (0.53)	1 (น้อย)	1.52 (0.78)	2 (มาก)
เฉลี่ยรวม	1.57 0.45	2 มาก	1.56 0.45	2 มาก	1.60 0.54	2 มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษทั้ง 5 ขั้นตอน พบว่าโดยภาพรวมมีระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 1.56 - 1.60$) ศึกษานิเทศก์มีการปฏิบัติระดับน้อย ใน 2 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนการดำเนินงาน ($\bar{X} = 1.24$) และ 2) การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและเผยแพร่ ($\bar{X} = 1.28$) ส่วนผู้อำนวยการโรงเรียน พบว่ามีระดับการปฏิบัติในระดับน้อย 1 ขั้นตอน คือ การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและเผยแพร่ ($\bar{X} = 1.31$) และในส่วนของครู พบว่ามีการปฏิบัติในระดับมากทุกขั้นตอน ($\bar{X} = 1.60$)

2. อุปสรรคในการดำเนินการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 อุปสรรคในการดำเนินการนิเทศทางการศึกษาพิเศษโดยรวมของศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูการศึกษาพิเศษ

อุปสรรคในการดำเนินการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ		ศึกษานิเทศก์	ผู้อำนวยการโรงเรียน	ครู
1	ทัศนคติของผู้บริหารและครูต่อการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ	- *	(ปานกลาง) 2.07	(ปานกลาง) 2.10
2	ความรู้ความเข้าใจในการนิเทศทางการศึกษาพิเศษของศึกษานิเทศก์	- *	(ปานกลาง) 2.29	(ปานกลาง) 1.93
3	การเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือทางการศึกษาพิเศษแก่ครูของศึกษานิเทศก์	(ปานกลาง) 2.17	(ปานกลาง) 2.29	(ปานกลาง) 1.90

	อุปสรรคในการดำเนินการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ	ศึกษานิเทศก์	ผู้อำนวยการโรงเรียน	ครู
4	ความต่อเนื่องในการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ	(ปานกลาง) 2.17	(ปานกลาง) 2.21	(ปานกลาง) 2.00
5	นโยบายและแนวปฏิบัติของโรงเรียนในการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ	(ปานกลาง) 2.00	(ปานกลาง) 1.79	(ปานกลาง) 1.76
6	คุณภาพการดำเนินการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ	(ปานกลาง) 2.00	(ปานกลาง) 1.79	(ปานกลาง) 1.76
7	การวางแผนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ	(ปานกลาง) 2.00	(ปานกลาง) 1.93	(ปานกลาง) 1.83
8	การปฏิบัติตามแผนการนิเทศ	(ปานกลาง) 2.17	(ปานกลาง) 1.93	(ปานกลาง) 1.83
9	การตรวจสอบและการประเมินผลการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ	(ปานกลาง) 2.17	(ปานกลาง) 1.93	(ปานกลาง) 1.86
10	การนำผลการนิเทศมาใช้เพื่อพัฒนาการศึกษาพิเศษ	(มาก) 2.50	(ปานกลาง) 1.86	(ปานกลาง) 1.76
11	ทัศนคติของผู้อำนวยการโรงเรียนและครูในการรับการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ	(ปานกลาง) 2.00	- *	- *
12	ความพร้อมของศึกษานิเทศก์ในการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ	(มาก) 2.50	- *	- *
13	จำนวนศึกษานิเทศก์ทางการศึกษาพิเศษ	(ปานกลาง) 1.83	- *	- *
14	การเปลี่ยนแปลงกรอบเวลาในการนิเทศ	(ปานกลาง) 2.00	- *	- *
15	ทักษะประสบการณ์ และทัศนคติของศึกษานิเทศก์ต่อการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ	(ปานกลาง) 2.17	- *	- *
	เฉลี่ยรวม	มาก 2.50	ปานกลาง 2.00	ปานกลาง 1.83

หมายเหตุ * = ไม่มีในแบบสอบถาม

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า โดยภาพรวมอุปสรรคในกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษของศึกษานิเทศก์ พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.50$) ส่วนผู้อำนวยการโรงเรียนและครูพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.00$) และ ($\bar{X} = 1.83$) ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะในกระบวนการนิเทศโดยรวมของศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูการศึกษาพิเศษ ปรากฏผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อเสนอแนะในกระบวนการนิเทศโดยรวมของศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูการศึกษาพิเศษ

ข้อเสนอแนะ	ศึกษานิเทศก์	ผู้อำนวยการโรงเรียน	ครู
1. การจัดการโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวม	1. การโยกย้ายของผู้บริหารและข้าราชการครูที่รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษทำให้ไม่มีความเข้าใจและความชัดเจนในแนวทางการปฏิบัติภายในโรงเรียน ดังคำกล่าวที่ว่า “ณ ปัจจุบัน มีการเปลี่ยนถ่ายระหว่างผู้บริหาร ครู และประกอบกับทางสพฐ. ไม่ได้มีการขับเคลื่อนตรงจุดนี้”	1. ผู้เรียนทุกคนมีความแตกต่างกันและมีความสามารถที่หลากหลาย ดังนั้นในการจัดการเรียนความคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังคำกล่าวที่ว่า “โรงเรียนควรจัดการศึกษาเป็นรายบุคคลสำหรับผู้เรียน ทุกคน เพราะว่าคิดว่าผู้เรียนทุกคนมีความแตกต่าง”	1. ครูและผู้ปกครองบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจและมีทัศนคติเชิงลบ ดังคำกล่าวที่ว่า “เคยเจอก่อนหน้านี้ ครูเคยคุยกับผู้ปกครองว่าลูกมีความบกพร่องนะ ว่าอ่านไม่ได้คิดเลขไม่ได้ แต่พอให้เซ็นไออีพี ก็เลยมาเจอคำว่าพิการค่ะ แล้วก็เค้าก็บอกว่าจะฟ้องว่าลูกเค้าไม่ได้แขน ขาพิการ คือเค้าไม่เข้าใจค่ะ”
	2. ความร่วมมือของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูและผู้ปกครองเป็นส่วนสำคัญในการจัดการโรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวม ดังคำกล่าวที่ว่า “มีการสร้างความเข้าใจด้วยการประชุม ร่วมกันจากครูที่จบด้านนี้โดยตรง เป็นผู้ถ่ายทอด และเป็นผู้สื่อสารให้กับผู้บริหาร รวมทั้งครูในโรงเรียนด้วย”	2. ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูในเรื่องการคัดกรอง การสอนเสริม เพื่อให้ครูได้ออกแบบและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนที่หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียน ดังคำกล่าวที่ว่า “โรงเรียนจะเชิญวิทยากรจากเขต 8 มาอบรมเพื่อให้ครูทุกคนในเรื่องการคัดกรองและสอนเสริมค่ะ และครูต้องจัดทำแผน IEP ด้วย”	2. ครูต้องการให้มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูเพิ่มเติมในส่วนของการคัดกรองและสอนเสริม ดังคำกล่าวที่ว่า “อยากให้ทางศูนย์จัดอบรมให้ความรู้แก่ครูเรื่องการคัดกรองและการสอนเสริมทุกปี เนื่องจากมีครูที่ย้ายหรือครูบรรจุใหม่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ทำให้ไม่เข้าใจงานตรงนี้”
2. แนวทางพัฒนากระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ	1. ทำความเข้าใจและควรทำงานร่วมกันทุกภาคส่วน ถ้าสามารถ	1. ควรมุ่งเน้นการพัฒนาที่มุ่งเป้าหมายไป	1. ครูต้องการได้รับการนิเทศจากหน่วยงานภายนอก หรือ

ข้อเสนอแนะ	ศึกษานิเทศก์	ผู้อำนวยการโรงเรียน	ครู
ทำงานร่วมกันได้จะช่วยขับเคลื่อนและพัฒนา งานการศึกษาพิเศษใน โรงเรียนเรียนรวมให้ พัฒนาดียิ่งขึ้นไป ดังคำกล่าวที่ว่า “..บุคคลที่ไม่มีความ เข้าใจและไม่ให้ ความสำคัญ ไม่มีความ ตระหนัก จะส่งผลทำให้ การทำงานไม่ประสบ ความสำเร็จ อย่างที่เรา พูดถ้าครูไม่มีความ เข้าใจแบบคัดกรองก็จะ ทำให้สถิติของผู้เรียน พิเศษเพิ่มขึ้น ถ้า ผู้บริหารไม่ให้ ความสำคัญเขาจะ ปล่อยปะละเลยแม้กระทั่ง ผู้บริหารระดับเขต ของเรา ระดับ สพฐ. ก็ เชื่อมั่นเป็นไปตามลำดับ ..”	ที่ผู้เรียนโดยตรง ดังคำ กล่าวที่ว่า “ที่โรงเรียนจะมีห้อง เรียนรวมอยู่ห้องหนึ่งให้ นักเรียนไปทำกิจกรรม นะคะ แต่เวลาปกติก็ ไม่ได้ แยกชัดเจน นักเรียนก็เรียนกับ เพื่อน ๆ ค่ะ ข้อสอบ หรือว่ากิจกรรมที่ให้ทำ ก็ลดหลั่นจากเพื่อน ๆ ค่ะ”	ที่ผู้เรียนโดยตรง ดังคำ กล่าวที่ว่า “ ควรมี การ นิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่อง และมาใน รูปแบบ กลายามิตร ลดพิธีการ ที่ไม่จำเป็น รับฟังเสียง สะท้อนจากครู”	ผู้เชี่ยวชาญ มาแนะแนว ปฏิบัติ ที่ ฎ ก ตั อ ง ตลอดจนเทคนิควิธีการ ต่าง ๆ เพื่อให้ครูนำไป ปรับปรุงและพัฒนาให้ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ ตัวนักเรียนที่มีความ ต้องการพิเศษ ดังคำกล่าวที่ว่า “อยากให้มานิเทศการ สอน เข้ามาดูว่าสิ่งที่เรา ทำมันดี หรือยังหรือ บกพร่องตรงไหน คำก็ ช่วยให้คำแนะนำในส่วน ที่เราบกพร่อง ว่าเข้ามา เติมเต็มความรู้อย่างที่ คุณครูบอกว่า โรงเรียน มีความรู้เกี่ยวกับการจัด การศึกษาพิเศษน้อย ใน ส่วนของการนิเทศก็ น่าจะเข้ามาช่วยในการ เติมเต็ม ในส่วนนี้ด้วย ค่ะ”

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ศึกษานิเทศก์มีข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ คือ ต้องทำความเข้าใจและมีความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติภายในโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเสนอแนะว่าควรมุ่งเน้นพัฒนาไปที่ผู้เรียนโดยตรง และครูมีความต้องการได้รับการอบรมหรือคำแนะนำในเรื่องการคัดกรอง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการนิเทศตามกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ ในโรงเรียนต้นแบบการเรียนรวมในจังหวัดเชียงใหม่ ที่กระจายอยู่ตามเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1 - 6 นั้น โดยรวมศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูการศึกษาพิเศษพิเศษ มีการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษในระดับมาก ทั้ง 5 ขั้นตอน เมื่อพิจารณาใน

รายละเอียด ศึกษาพิเศษก็มีการปฏิบัติระดับน้อย ใน 2 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน การดำเนินงาน ($\bar{X} = 1.24$) และ 2) การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและเผยแพร่ ($\bar{X} = 1.28$) ส่วนผู้อำนวยการโรงเรียน มีระดับการปฏิบัติในระดับน้อย 1 ขั้นตอน คือ การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและเผยแพร่ ($\bar{X} = 1.31$) และในส่วนของครู มีการปฏิบัติในระดับมากทุกขั้นตอน ($\bar{X} = 1.60$) อภิปรายได้ว่าในขั้นตอนการวางแผนการดำเนินการเป็นขั้นตอนแรกที่จะเริ่มกระบวนการนิเทศ ซึ่งทั้งศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู การศึกษาพิเศษ ควรมีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติตามขั้นตอนในการนิเทศทางการศึกษาพิเศษตรงกันทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ตามที่ สมพิศ ศรีชมพู ที่กล่าวว่า หากผู้บริหารสถานศึกษาและครูไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการนิเทศ ผู้นิเทศขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ ส่งผลให้การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนมีปัญหาในทุก ๆ ด้าน (สมพิศ ศรีชมพู, 2558) ดังที่ สัจจ อุทรานันท์ ได้กล่าวถึงขั้นตอนการวางแผนการนิเทศ ว่าต้องเริ่มจากการรับทราบสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการร่วมกันของบุคลากรภายในโรงเรียน จากนั้นนำปัญหามาวิเคราะห์หาสาเหตุ กำหนดจุดประสงค์ และแนวทางในการดำเนินการนิเทศให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งนี้ ศึกษานิเทศก์และผู้อำนวยการโรงเรียน มีบทบาทหน้าที่ของผู้ให้การนิเทศซึ่งแตกต่างจากครู การศึกษาพิเศษที่อยู่ในบทบาทของผู้รับการนิเทศ ทำให้คาดหวังการได้รับคำแนะนำหรือการให้ความสะดวกในการทำงานด้านการศึกษาพิเศษจากผู้ให้การนิเทศ (สัจจ อุทรานันท์, 2530) อีกทั้ง อภิเชษฐ์ วัฒนวรกุลเลิศ ที่กล่าวว่า ศึกษานิเทศก์ได้สนับสนุนให้ครูเกี่ยวกับการวางแผนงานและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าครูยังได้รับคำชี้แนะเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษยังไม่เพียงพอ กระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษมีความสำคัญต่อการพัฒนา ปรับปรุง และเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาพิเศษ ช่วยให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตร สามารถจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อภิเชษฐ์ วัฒนวรกุลเลิศ, 2552) จากงานวิจัยพบว่า ครูต้องการรับการนิเทศเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในกระบวนการนิเทศ อีกทั้งยังต้องการรับฟังข้อเสนอแนะเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อนำไปพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสภาพที่เป็นอยู่ครูยังต้องการความช่วยเหลือแต่ได้รับการช่วยเหลือไม่เพียงพอ ดังนั้นทั้ง ศึกษานิเทศก์และผู้อำนวยการโรงเรียนควรสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ครูได้พัฒนานตนเองอีกช่องทางหนึ่งโดยการจัดอบรมให้กับครูที่ดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเป็นระบบและนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริงควบคู่ไปกับการนิเทศทางการศึกษาพิเศษอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การโยกย้ายของผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษมีผลต่อการพัฒนากระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษอย่างมากเนื่องจากผู้บริหารและครูที่เข้ามาปฏิบัติงานใหม่ส่วนหนึ่งอาจยังไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาพิเศษ หรือขาดความรู้ความเข้าใจ

มีทัศนคติเชิงลบในงานการศึกษาพิเศษ ทำให้ขาดความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติภายในโรงเรียน ซึ่ง Lowe, M. A. & Brigham, F. ที่กล่าวว่า ทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียนมีผลต่อประสิทธิภาพในการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ (Lowe, M. A. & Brigham, F., 2000) และ Alila, S. et al. ที่กล่าวว่า การนิเทศเป็นการช่วยสนับสนุนและส่งเสริมครูให้มีความเป็นมืออาชีพเพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น (Alila, S. et al., 2016) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า กระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษนั้นมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารและครูการศึกษาพิเศษเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ควรให้ความสำคัญเชิงนโยบายการนิเทศการศึกษาพิเศษ โดยอาจขอความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น ในการเพิ่มองค์ความรู้ให้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียนครู รวมทั้งศึกษานิเทศก์เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ สอดคล้องกับข้อมูลการสนทนากลุ่มที่กล่าวว่า “บุคคลที่ไม่มีความเข้าใจและไม่ให้ความสำคัญ ไม่มีความตระหนักจะส่งผลทำให้การทำงานไม่ประสบผลสำเร็จ อย่างที่เราพูดถึงครูไม่มีความเข้าใจแบบคัดกรองก็จะทำให้สถิติของผู้เรียนพิเศษเพิ่มขึ้น ถ้าผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญเขาจะปล่อยปะละเลยแม้กระทั่งผู้บริหารระดับเขตของเรา ระดับ สพฐ. ก็คือเป็นไปตามลำดับ”

2. อุปสรรคในการดำเนินการนิเทศตามกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอุปสรรคในกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษของศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูการศึกษาพิเศษ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.73 - 2.00$) แต่ศึกษานิเทศก์เห็นว่าการนำผลการนิเทศมาใช้เพื่อพัฒนาการศึกษาพิเศษและความพร้อมของศึกษานิเทศก์ในการนิเทศทางการศึกษาพิเศษเป็นอุปสรรค ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X} = 2.50$) จากข้อมูลดังกล่าวอภิปรายได้ว่า กระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษยังมีอุปสรรคระดับมาก อยู่ในบางรายการ ได้แก่ ความพร้อมของศึกษานิเทศก์ในการนิเทศทางการศึกษาพิเศษซึ่งต้องอาศัยทักษะและประสบการณ์ของศึกษานิเทศก์ อีกทั้งในปัจจุบันโรงเรียนยังขาดแคลนบุคลากรหรือครูที่จบสาขาวิชาการศึกษาพิเศษโดยตรง ทำให้การจัดการเรียนการสอนทำได้ไม่ครอบคลุมและไม่เป็นไปตามหลักการศึกษาพิเศษ นอกจากนี้ รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเรียนรวม ที่กล่าวว่าปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรวมคือความไม่เพียงพอของบุคลากร ทั้งครูการศึกษาพิเศษในสถานศึกษาทุกสังกัด ศึกษานิเทศก์ที่มีคุณวุฒิด้านการศึกษาพิเศษโดยตรง รวมถึงจิตแพทย์ผู้เรียนและวัยรุ่น ที่ตรวจวินิจฉัย และให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์สำหรับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ (สำนักงานเลขาธิการ

สภาการศึกษา, 2562) เนื่องจากการจะพัฒนาในเรื่องใดนั้นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ กล่าวคือ ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษก็ต้องมีความรู้ในเรื่องการจัดการศึกษาพิเศษ เพื่อใช้ความรู้นั้นในการชี้แจง เสนอแนะให้ความรู้แก่ครู จากข้อมูลดังกล่าว อภิปรายได้ว่า กระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษจะสามารถขับเคลื่อนและพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น ต้องอาศัยทักษะประสบการณ์ของศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูการศึกษาพิเศษ เนื่องจากการดูแลและพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องอาศัยทักษะประสบการณ์ ตลอดจนความรู้ความเข้าใจในงานการศึกษาพิเศษเฉพาะ ซึ่งหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องเข้ามาดูแลหรือมอบนโยบายในการพัฒนาทักษะหรือการอบรมให้ความรู้แก่ครู ผู้อำนวยการโรงเรียนและศึกษานิเทศก์หรือจัดสรรอัตรากำลังศึกษานิเทศก์ให้เพียงพอต่อจำนวนนักเรียนหรือโรงเรียนอยู่ในความดูแล อีกทั้งควรจัดสรรครูที่จบสาขาวิชาการศึกษาพิเศษลงสู่โรงเรียนต้นแบบการเรียนรู้รวมและโรงเรียนเรียนรวมให้ครอบคลุมทั่วประเทศ เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพทางการศึกษาพิเศษให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในกระบวนการนิเทศโดยรวมของศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูการศึกษาพิเศษ แสดงให้เห็นว่าการโยกย้ายผู้ที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาพิเศษส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่อง มีนโยบายการปฏิบัติงานไม่ชัดเจน ไม่เป็นรูปธรรมไม่ต่อเนื่องและขาดความร่วมมือระหว่างผู้อำนวยการ ครูและผู้ปกครอง ส่วนผู้อำนวยการโรงเรียนและครูและผู้ปกครองยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการคัดกรองประเภทความพิการ การให้บริการสอนเสริม และการจัดการศึกษาพิเศษดังนั้นโรงเรียนควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูและผู้ปกครองเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน นอกจากนั้น ศึกษานิเทศก์ได้เสนอแนวทางพัฒนากระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษว่า ต้องทำความเข้าใจและทำงานร่วมกันกับทุกภาคส่วน ส่วนผู้อำนวยการโรงเรียนเห็นว่าควรมุ่งเน้นการพัฒนาที่ผู้เรียนโดยตรงผ่านครูการศึกษาพิเศษ อีกทั้งครูต้องการรับการนิเทศจากหน่วยงานภายนอกมาแนะแนวทางการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง เพื่อให้ครูนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จากผลการวิจัยข้างต้น อภิปรายได้ว่าการพัฒนากระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เนื่องจากการดำเนินการนั้นไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้จากการทำงานของคน ๆ เดียวหรือกลุ่มเดียว แต่ควรได้รับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายและครูต้องการรับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังเช่นการสนทนากลุ่มที่กล่าวว่า “อยากให้มานิเทศการสอน เข้ามาดูสิ่งที่เราทำมันดีหรือบกพร่องตรงไหนเค้าช่วยแนะนำในส่วนที่เราบกพร่อง” สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาสยา พรหมสร และสุริยา สุนาอาจ ที่พบว่า ครูมีความต้องการรับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์อย่างมาก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การจะพัฒนาผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษได้นั้น ต้องใช้ความร่วมมือจากศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และผู้ปกครอง จึงจะประสบความสำเร็จ (อาสยา พรหมสร, 2555); (สุริยา สุนา

อาจ, 2560) ซึ่งเป็นไปตามที่ รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเรียนรวม ที่กล่าวว่า ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมต้องมีการประสานงานระหว่าง ครูการศึกษาพิเศษ ครูรับผิดชอบด้านการศึกษาพิเศษ ครูประจำชั้น หรือผู้ปกครอง เพื่อให้ ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) สภาพกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษของโรงเรียน ต้นแบบการเรียนรวม โดยภาพรวม มีการปฏิบัติในระดับมาก ส่วนใหญ่ศึกษานิเทศก์มีการ ปฏิบัติในระดับน้อย ใน 2 ขั้นตอน คือ 1.1) การวางแผนการดำเนินงาน และ 1.2) การนำผล การประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและเผยแพร่ ส่วนผู้อำนวยการโรงเรียน มีระดับการปฏิบัติใน ระดับน้อย 1 ขั้นตอน คือ การนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขและเผยแพร่ และในส่วนของ ครูการศึกษาพิเศษ มีการปฏิบัติในระดับมากทุกขั้นตอน 2) อุปสรรคในกระบวนการนิเทศทาง การศึกษาพิเศษของศึกษานิเทศก์ อยู่ในระดับมาก ส่วนผู้อำนวยการโรงเรียนและครูการศึกษา พิเศษ อยู่ในระดับปานกลาง และ 3) ข้อเสนอแนะในกระบวนการนิเทศทางการศึกษาพิเศษ ใน ส่วนผู้อำนวยการโรงเรียน ควรเน้นการพัฒนาที่ผู้เรียนโดยตรงผ่านครูการศึกษาพิเศษ และใน ส่วนศึกษานิเทศก์ ต้องทำความเข้าใจและควรทำงานร่วมกันทุกภาคส่วน อีกทั้งครูการศึกษา พิเศษมีความต้องการรับการนิเทศจากหน่วยงานภายนอกมาแนะแนวทางการปฏิบัติงานที่ ถูกต้อง เพื่อให้ครูนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียนที่มีความต้องการ พิเศษ จากการวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็นหลัก คือ 1) เขตพื้นที่และโรงเรียนควร พิจารณาเพิ่มอัตรากำลังในสาขาการศึกษาพิเศษให้มากขึ้น และควรมีการจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน การนิเทศทางการศึกษาพิเศษ 2) ควรทำการศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศทาง การศึกษาพิเศษตลอดจนบทบาทหน้าที่ของครูการศึกษาพิเศษที่ประจำอยู่ในโรงเรียนต้น แบบเรียนรวมและโรงเรียนเรียนรวมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอนเด็กที่มีความ ต้องการจำเป็นพิเศษให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: สำนัก นายกรัฐมนตรี.
- _____. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2562 จาก <https://www.obec.go.th/wp-content/uploads/2018/10/OBECPolicy62.pdf>

- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2557). การนิเทศการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5 ฉบับปรับปรุง). สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วชิรา เครือคำอ้าย. (2558). ตำราการนิเทศการศึกษา (Education Supervision). เชียงใหม่: ส.การพิมพ์.
- สัจด์ อุทรานันท์. (2530). การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ป๋วยเต็ญ.
- สมพิศ ศรีชมภู. (2558). แนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนแม่วินสามัคคี อำเภอแม่ว่าง จังหวัดเชียงใหม่. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2550). คู่มือดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับครูและศึกษานิเทศก์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- _____. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเรียนรวมสำหรับเด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุริยา สุณาอาจ. (2560). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อภิเชษฐ์ วัฒนวรกุลเลิศ. (2552). การสนับสนุนงานการวิชาการในโรงเรียนของศึกษานิเทศก์ อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อัสยา พรหมศรี. (2555). ความต้องการการนิเทศของครูสังคมศึกษา โรงเรียนมงฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่. ใน สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Alila, S. et al. (2016). How Does Supervision Support Inclusive Teacherhood? International Electronic Journal of Elementary Education, 8(3), 351-362.

- Harris, B. M. (1975). Supervisory behavior education. (2nd ed.). New Jersey: Prentice - Hall.
- Lowe, M. A. & Brigham, F. (2000). Supervising Special Education Instruction: Does It Deserve a Special Place in Administrative Preparatory Programs. USA: George Mason University.